

Інститут педагогіки
НАПН України

Збірник матеріалів
V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

9-10 грудня 2025

До 100-річчя заснування
Інституту педагогіки
НАПН України

Київ
2026

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Відділення загальної середньої освіти і
цифровізації освітніх систем НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний педагогічний університет імені Іона Крянге в Кишиневі (Республіка Молдова)
Малопольський державний університет
імені капітана Вігольда Пілецького в Освенцимі (Республіка Польща)
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща)
Університет природничих наук у Варшаві (Республіка Польща)
Інститут україністики Варшавського університету (Республіка Польща)
Резекненська академія Ризького технічного університету (Латвійська Республіка)
LUMEN Conference Center (Румунія)
Грузинський міжнародний університет (Грузія)
Промисловий, технічний й автомобільний заклад
профільної середньої освіти в Їглаві (Чеська Республіка)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Рада молодих вчених НАПН України

***Збірник матеріалів
V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ»***

**До 100-річчя заснування
Інституту педагогіки НАПН України**

***Київ
Видавництво Людмила
2026***

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 2 від 05 лютого 2026 року)*

ЕКСПЕРТ:

Головко Микола Васильович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Опалюк Тетяна Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

ЗА ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ

доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України

Топузова Олега Михайловича,

доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України

Малихіна Олександра Володимировича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор;

Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор;

Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, старший дослідник;

Павельчук Марина Олександрівна, кандидат педагогічних наук;

Ліпчевська Інна Леонідівна, доктор філософії в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»;

Тетик Валентина Романівна.

С24 Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 09–10 грудня 2025 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. М. Топузова; доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України О. В. Малихіна. Київ : Видавництво Людмила, 2026. 674 с.
ISBN 978-617-555-352-7

До збірника увійшли матеріали учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (09–10 грудня 2025 р.).

У матеріалах конференції розглянуто питання теорії і методології сучасних дидактичних процесів; організації освітнього процесу в Україні в умовах воєнного стану; компенсації освітніх втрат в умовах воєнного стану в Україні та повоєнний період (інноваційні підходи, технології, моделі, методики, методи і засоби навчання); психолого-дидактичних проблем організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства; тенденцій розвитку сучасної дидактики (зарубіжний досвід); трансформаційних процесів в освіті XXI століття (дистанційне та змішане навчання); формальної, неформальної, інформальної освіти; інноваційних підходів, технологій, методик, методів, прийомів і засобів навчання.

Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам.

УДК 37.02(063)

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

Гальчинський В. В., Дембіцька С. В. ПСИХОЛОГО-ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ.....	194
Данко А. Ю. ЦИФРОВІ ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ГІМНАЗІЇ.....	197
Дімітров О. Ю. ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ ЯК НАСКРІЗНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В ЗВО	199
Дорофей Л. В. ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ	204
Доскоч А. С., Кобилянська І. М. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	207
Єпіхіна М. А. ПАРТНЕРСЬКИЙ ВИМІР СУЧАСНИХ ДИДАКТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ.....	210
Єфременко А. Г., Малашенко Ю. А. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ В УМОВАХ ОНЛАЙН-ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ.....	213
Завгородній Д. В. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ	216
Кисла О. Ф. ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	219
Ковбасюк Т. Л. ПСИХОЕМОЦІЙНА РІВНОВАГА ТА МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	222
Кондратюк М. В. ІНТЕГРАЦІЯ SEL-КОМПОНЕНТІВ У СИЛАБУСИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ ЗВО	227
Кривошей К. Ю. СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	229
Кудра А. С. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	232

Зазначене, на нашу думку, може ефективно реалізуватися у разі введення правничих знань (права), як освітнього компонента до відповідних спеціалізованих навчальних дисциплін.

Підсумовуючи, наголосимо на тому, що саме право, як освітній компонент, забезпечує надання здобувачам освіти необхідних знань, умінь та навичок соціальної поведінки та виконання соціальних ролей за відповідними професіями, а тому якісне його впровадження в освітній процес гарантуватиме підґрунтя професійного компетентнісного зростання фахівця, розбудови громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Духневич, А. В., & Спесівцев, Д. С. (2023). «Юридичні інновації» як освітній компонент (навчальна дисципліна). *Юридичний науковий електронний журнал*, (4), 156–160. URL: http://lsej.org.ua/4_2023/37.pdf

2.Про затвердження Положення про вебпортал управління знаннями у сфері професійного навчання «Портал управління знаннями»: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 26.11.2019 № 209-19. (2019) URL: http://lsej.org.ua/4_2023/37.pdf

3.Про освіту: Закон України (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>

4.Самбор, М. (2018). Правова позиція в українській правовій доктрині. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*, 2(107),80–84.

5.Самбор, М. А. (2025). Сучасні виклики для викладання правничих (юридичних) дисциплін у навчальних закладах неюридичного профілю. In О. Топузов & О. Малихін (Ред.), *Світ дидактики: Дидактика в сучасному світі: Зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 29–30 жовтня 2024 р.* Київ: Педагогічна думка, 39-44

6.Сергієнко, В. (2023). Особливості викладання правознавства: Теоретичні та практичні аспекти навчальної діяльності вчителя. *Джерело педагогічних інновацій*, 3(43), 47–53

7.Sambor, M. A. (2024). Local self-government powers: On content and correlation with related concepts. *Law and Safety*, 2(93), 87–95.

Степанюк А. В.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)*

Сорока О. В.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)*

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивною цифровізацією, швидким зростанням обсягів інформації та глобальними

технологічними змінами, що впливають на зміст і методику навчання природничих наук у профільній школі. Інформаційне суспільство формує абсолютно нові вимоги до освітньої підготовки старшокласників: розвиток критичного мислення, вміння працювати з великими масивами даних, володіння цифровими інструментами дослідження, готовність до міждисциплінарної взаємодії та здатність застосовувати природничо-наукові знання у реальному житті.

Проте перехід до нової моделі освіти супроводжується низкою проблем, які ускладнюють ефективне засвоєння природничих дисциплін. Метою статті є аналіз ключових проблем вивчення природничих наук у профільній школі в умовах інформаційного суспільства та визначення факторів, що їх обумовлюють.

1. Інформаційне перенасичення та фрагментарність природничих знань

Однією з центральних проблем сучасної шкільної освіти є інформаційне перевантаження учнів. Згідно із дослідженнями 55–70 % здобувачів освіти вказують, що навчального матеріалу забагато або він подається надто швидко. Старшокласники постійно перебувають у цифровому інформаційному середовищі, що характеризується великою кількістю джерел, різним рівнем достовірності та високою швидкістю поширення даних (Castells, 2010).

Для природничих наук, які вимагають системності й логічної побудови, це особливо актуально. Наявність величезної кількості науково-популярних ресурсів створює уявлення про легкість природничих знань, але водночас посилює поверховість їхнього засвоєння. Результати наших досліджень підтверджують те, що учні часто не вміють: критично оцінювати інформацію; перевіряти достовірність джерел; відрізнити наукові дані від псевдонаукових; інтегрувати інформацію з різних ресурсів у цілісну систему. Результатом такої ситуації є формування фрагментарної природничої картини світу, що знижує рівень наукової грамотності.

2. Доступність інформації та проблема академічної недоброчесності

Значне поширення цифрових платформ, онлайн-баз даних та готових рішень призводить до зростання випадків академічної недоброчесності серед учнів (OECD, 2021). Природничі дисципліни, що передбачають дослідження, виконання лабораторних робіт, аналіз результатів, часто зводяться до пошуку готових звітів або рішень в Інтернеті. Це знижує академічну мотивацію; готовність до реального експерименту; здатність проводити наукові дослідження; навички самостійного мислення.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема використання штучного інтелекту (ШІ) в освітньому процесі. Інтеграція ШІ з вивченням природничих наук допомагає фільтрувати інформацію, створювати оптимізовані навчальні матеріали та пояснювати складні концепти, але підвищує ризик поверхневого навчання. ШІ сприяє створенню міждисциплінарних пояснень, концептуальних карт і моделей, пропонує інтерактивні форми роботи, симуляції, персоналізовані завдання, водночас

вимагаючи контролю якості наданих пояснень та може надмірно привчати до розважальних форматів навчання.

Інтелектуальні системи надають індивідуальні консультації, цифрові симуляції дослідів і матеріали для вчителя, що частково компенсує відсутність лабораторій. ШІ може навчати плануванню експериментів, генерувати гіпотези й аналізувати дані, однак існує небезпека підміни реального експериментування цифровими відповідями. Він виступає тренажером критичного мислення, але потребує верифікації відповідей учнями та вчителями. Крім того, системи ШІ підтримують педагога у підготовці STEM-уроків, адаптації матеріалів і моделюванні ситуацій, проте можуть знижувати професійну автономію.

Особливо, на нашу думку, необхідно підкреслити значимість етичної проблеми застосування ШІ здобувачами освіти. Як школярі ставляться до ШІ – як до об'єкта чи суб'єкта освітньої діяльності. Останнім часом спостерігається тенденція до зміщення переваги у бік суб'єкта (друга/подруги). А це загрожує непередбачуваними наслідками у нашому соціальному житті.

3. Недостатня цифрова компетентність учителів і учнів

Попри наявність цифрових ресурсів, рівень цифрової компетентності педагогів у багатьох закладах освіти залишається недостатнім. За даними ЮНЕСКО, лише третина педагогів у країнах, що розвиваються, володіють цифровими методами на рівні, необхідному для реалізації сучасних STEM-підходів (UNESCO, 2023).

Учителі часто відчують труднощі з: використанням цифрових лабораторій та сенсорів; інтеграцією Інтернет-ресурсів у навчальний процес; організацією дистанційних або змішаних форматів навчання; моделюванням природних процесів цифровими засобами. У свою чергу, здобувачі освіти нерідко демонструють низьку інформаційно-комунікаційну культуру: вони вміють користуватися технікою, але не завжди правильно застосовують її у навчанні.

4. Обмеженість матеріально-технічної бази та цифрова нерівність

Результати контент аналізу відповідей учителів щодо потреб шкіл для ефективної цифровізації природничої освіти засвідчують, що більшість з них (72 %) на перше місце виставляють необхідність сучасного обладнання: 68 % — швидкісного Інтернету; 63 % — комп'ютерів або планшетів; 54 % — програмно-апаратних комплексів для лабораторних досліджень. Натомість у багатьох школах, особливо сільських, матеріально-технічна база не відповідає сучасним вимогам (МОН України, 2023). Це формує цифрову нерівність, яка позначається на якості природничої освіти.

5. Домінування репродуктивних підходів у навчанні

Проведені нами спостереження за освітнім процесом у закладах загальної середньої освіти дозволяють стверджувати, що попри глобальні тенденції до розвитку STEM-освіти, дослідницьке навчання у школах часто витісняється репродуктивними методами: «зазубрювання» фактів, тестове оцінювання тощо. А це не відповідає вимогам інформаційного суспільства, яке потребує критичного мислення, вміння працювати з інформацією, дослідницьких

навичок, уміння вирішувати нестандартні задачі тощо. У результаті старшокласники не володіють на достатньому рівні ключовими компетентностями, необхідними для сучасних природничих професій.

6. Недостатня відповідність змісту освіти сучасним науковим тенденціям

У багатьох підручниках зміст природничих наук оновлюється повільно. Проте сучасна наука розвивається стрімко, особливо у таких напрямках, як: біоінформатика, молекулярна біотехнологія, нанофізика, кліматичні моделі, когнітивні науки, синтетична біологія. Старшокласники часто отримують застарілі або надмірно спрощені відомості, що знижує рівень їх готовності до сучасного ринку праці та вищої освіти.

7. Зниження концентрації та цифрова залежність

Інформаційне перенасичення та постійна взаємодія з гаджетами формують у старшокласників короткий цикл уваги, залежність від мультимедійних стимулів та труднощі з роботою з текстом (Rosen, 2017). Це ускладнює засвоєння складних природничих понять, експериментальних процедур і теоретичних моделей.

Проблеми вивчення природничих наук у профільній школі в умовах інформаційного суспільства є комплексними та взаємопов'язаними. Вони пов'язані не лише з цифровими викликами, а й зі змінами в мисленні, мотивації та навчальній культурі сучасного учня та вчителя. Для їх подолання необхідні: системне оновлення змісту природничої освіти; розвиток цифрової та дослідницької компетентності педагогів; модернізація матеріально-технічної бази; впровадження STEM-орієнтованих методів навчання; формування культури академічної доброчесності; інтеграція реальних наукових практик та сучасних технологій у шкільний процес. Інтеграція ІІІ у вивчення природничих наук може зменшити вплив ключових проблем, але потребує педагогічної грамотності, етичного регулювання та розвитку цифрової компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Звіт про стан цифрової трансформації освіти. (2023). МОН України. <https://mon.gov.ua/news/serpneva-2023-didzhitalizatsiya-osviti-v-ukraini>
- 2.Castells, M. (2010). Rise of the Network Society Vol. 1. Wiley & Sons, Limited, John.
- 3.Education at a Glance: OECD Indicators. (2021). OECD. URL: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2021_b35a14e5-en.html
- 4.Gazzaley A., & Rosen L. (2017). The Distracted Mind: Ancient Brains in a High-Tech World. MIT Press.
- 5.Stepanyuk, A., Soroka O., Olendr T., Mishchuk N., Hrytsai N., Yagenska H., Zhyrskа H., Barna L., Moskalyuk N., Hladiuk M., & Symchak R. (2024). Implementation of modern trends of Ukrainian educational policy in the process of future natural sciences teachers training. Journal of Infrastructure, Policy and Development, 8(11). <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i11.9072>